

Generell välfärd?

Ett jämförande perspektiv på förändringen av det ekonomiska trygghetssystemet

Sebastian Sirén, Kenneth Nelson

Sebastian Sirén, postdoktor, statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

E-post: sebastian.siren@statsvet.uu.se. <https://orcid.org/0000-0002-0691-0924>.

Kenneth Nelson, professor i sociologi, Department of Social Policy and Intervention (DSPI),
University of Oxford; Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet.

E-post: enneth.nelson@spi.ox.ac.uk. <https://orcid.org/0000-0002-7693-2141>

DOI: <https://doi.org/10.62607/smt.v10i3.66165>

Sveriges ekonomiska trygghetssystem har länge setts som ett typexempel på universell välfärdspolitik. Detta system har emellertid förändrats avsevärt under senare årtionden, vilket väcker frågan om hur bestående de universella dragen inom välfärdspolitiken egentligen är. I denna artikel analyseras förändringar inom arbetslöshetsförsäkringen, sjukpenning, den allmänna pensionen och det behovsprövade skyddet mot låg inkomst, i jämförelse med 17 andra OECD-länder under perioden 1980-2020. Resultaten visar att ersättningsnivåerna i flera fall har sjunkit från att ha legat klart över genomsnittet för de jämförda länderna till att i flera fall ligga under det. Inkomsttaken har successivt urholkats och försörjningsstödet har halkat efter den allmänna inkomstutvecklingen. Samtidigt har den relativa fattigdomen ökat och koncentrerats till grupper i behov av de offentliga trygghetssystemen. En förflyttning kan således urskiljas från en universell välfärdsmodell mot ett mer grundtrygghetsorienterat system, som mindre utsträckning bidrar till att motverka ekonomisk utsatthet i befolkningen.

Sweden's public income protection system has long been regarded a prime example of universal welfare policy. This system has, however, changed considerably in recent decades, raising the question of how enduring this model is. This article analyses changes in unemployment and sickness insurance, old-age pensions and minimum-income protection, in comparison with seventeen other OECD countries over the period 1980-2020. The results show declining benefit levels from levels clearly above the cross-country average to below it. Income ceilings have been gradually eroded and social assistance has failed to keep pace with general income growth. At the same time, relative poverty has increased and become concentrated to groups dependent on public transfers. A shift can thus be discerned, away from a universal welfare state towards a basic security approach to social protection, that to a lesser extent contributes to counteracting economic hardship in the population.

Inledning

Socialförsäkringssystemen är av grundläggande betydelse för hushållens möjligheter att upprätthålla en tillfredsställande levnadsstandard när arbetsinkomsterna av olika skäl inte räcker till. Sverige har i ett historiskt perspektiv utmärkt sig genom att kombinera ett brett grundskydd för alla som är bosatta här med ersättningar enligt inkomstbortfallsprincipen för förvärvsarbetande. Ambitionen har inte enbart varit att tillgodose de fattigas mest grundläggande behov, utan även att erbjuda ekonomisk trygghet för hushåll med vanliga arbetsinkomster.

Sedan början av 1990-talet har den svenska välfärdsstaten genomgått genomgripande förändringar (se t. ex. Blomqvist & Palme, 2020; Alm m. fl., 2020). Med utgångspunkt i jämförande välfärdsstatsforskning analyserar den här artikeln på vilket sätt det ekonomiska trygghetssystemet omformats och hur dessa förskjutningar över tid kommit att påverka grundläggande välfärdspolitiska principer med betydelse för systemets långsiktiga möjligheter att motverka fattigdom och ekonomisk ojämlikhet. Vi analyserar utvecklingen i Sverige i jämförelse med andra länder genom att granska ersättningsnivåerna inom de offentliga transfereringssystemen i samband med arbetslöshet, sjukdom, ålderdom, samt det behovsprövade inkomstskyddet, under perioden 1980–2020, och diskuterar betydelsen av de förändringar som skett för relativ fattigdom och omfördelning. Analysen vägleds av två övergripande frågeställningar: Hur har inkomstskyddet vid arbetslöshet, sjukdom och ålderdom, samt det behovsprövade skyddet mot låg inkomst, förändrats över tid? Och i vilken mån har förändringarna inom det ekonomiska trygghetssystemet utmanat de karaktärsdrag som traditionellt förknippats med den generella välfärdspolitiken?

Den svenska och andra välfärdsmodeller

Inom den jämförande välfärdsforskningen har flera olika typologier lanserats för att beskriva likheter och skillnader mellan olika länders välfärdssystem samt hur dessa skiljer sig åt när det kommer till graden av ekonomisk ojämlikhet och fattigdom (Esping-Andersen, 1990; Ferrera & Hemerijck, 2003; Ferragina & Seeleib-Kaiser, 2011). Avsikten i denna artikel är begränsad till att beskriva hur det svenska ekonomiska trygghetssystemets institutionella struktur förändrats över tid i ett internationellt jämförande perspektiv, samt att översiktligt diskutera konsekvenserna av detta. För det syftet är den typologi som utarbetats av de svenska sociologerna Walter Korpi och Joakim Palme (1999) särskilt användbar. Deras typologi för socialförsäkringsinstitutioner tar fasta på sociala rättigheter så som de kommer till uttryck i nationell socialförsäkringslagstiftning, och identifierar olika institutionella modeller utifrån tre kriterier: (1) huruvida programmen är behovsprövade eller inte; (2) om programmen är segmenterade, med

olika arrangemang för olika yrkesgrupper, eller administreras inom ett sammanhållet offentligt system; samt (3) om förmånerna utbetalas som enhetliga belopp eller är inkomstrelaterade.

Medan den första frågan skiljer ut residuala socialpolitiska institutioner som endast träder in som stöd när andra försörjningsmöjligheter uttömts (jmf. Titmuss, 1974), markerar den andra frågan en gräns gentemot de korporativa socialförsäkringsinstitutioner som är mer utbredda i Kontinentaleuropa. Den tredje frågan är i sin tur avgörande för att urskilja system med allmänna socialförsäkringar baserade på en *grundtrygghetsmodell* från vad de kallar den *generella standardtrygghetsmodellen*. Dessa två skilda modeller är av särskild relevans för diskussionen om den svenska välfärdsstaten och dess utveckling över tid. Grundtrygghetsmodellen innebär att de sociala förmånerna har bred täckning i befolkningen, men att ersättning lämnas i form av enhetliga och oftast låga belopp, eller begränsas av låga inkomsttak i de fall de är inkomstrelaterade. Denna modell har historiskt förknippats med den brittiska *Beveridgemodellen* och har kännetecknat socialpolitiken i flera engelskspråkiga länder, men präglade även den svenska välfärdspolitiken under dess utbyggnadsfas under tiden kring andra världskriget (Lundberg & Åmark, 2001).

Utifrån insikten att system som enbart tillhandahåller grundläggande förmåner implicit uppmuntrar medelinkomsttagare att söka kompletterande inkomstskydd på den privata marknaden, och därmed underminerar systemets universella karaktär och omfördelade potential (Esping-Andersen, 1990; Korpi & Palme, 1999), betraktas inkomstrelaterade förmåner utifrån detta synsätt som nödvändiga för att bevara den offentliga socialförsäkringens relevans för samtliga inkomstgrupper. På så sätt utgör inkomstbortfallsprincipen en grundläggande pelare i en universell välfärdsmodell (Blomqvist & Palme, 2020; Anttonen m. fl., 2012). Därför betonar vi distinktionen mellan grundtrygghetsmodellen å ena sidan, och den generella standardtrygghetsmodellen å den andra, när vi bedömer graden av universalism inom välfärdspolitiken. Inom den senare kombineras allmänna och enhetliga förmåner för samtliga medborgare, likt de svenska barnbidragen eller garantipensionen, med inkomstrelaterade komponenter som ger ett tillräckligt skydd mot inkomstbortfall även för hushåll med högre inkomster. Denna modell har i huvudsak kommit att präglade ekonomiska trygghetssystemen i de nordiska länderna, och sedan 1950-talet har de svenska socialförsäkringarna utformats i enlighet med denna princip.¹ Denna universella inriktning på socialpolitiken i de nordiska välfärdsstaterna har förknippats med en hög grad av om-

1. Det bör dock noteras att den svenska arbetslöshetsförsäkringen (likt den danska och finska) organiserats i enlighet med *den frivilliga statsunderstödda modellen* (också benämnd Ghentmodellen), i och med att ersättningsystemet administreras av från staten fristående organisationer, som emellertid är offentligt subventionerade och reglerade.

fördelning genom skatter och transfereringar, och lägre nivåer av ojämlikhet och fattigdom än jämförbara välfärdsstater (Kvist m. fl., 2011). Det är mot denna bakgrund vi nu studerar hur systemet har omformats under senare decennier.

Data och metod

För att studera det ekonomiska trygghetssystemet i Sverige och andra jämförbara länder använder vi institutionella data från Social Policy Indicators Database (SPIN), insamlade vid Institutet för social forskning (SOFI) vid Stockholms universitet (Nelson m. fl., 2020). Ersättningsnivåerna har här beräknats med hjälp av modellhushåll, där en arbetare har tjänat motsvarande en genomsnittlig industriarbetarlön därefter uppbär ersättning i form av allmän pension, sjukpenning eller arbetslöshetsersättning. Indikatorerna täcker perioden 1980–2020 för dessa förmåner. Data om minimiinkomstskyddet är tillgängliga för perioden 1990–2022, och utgörs för Sveriges del av nivån inom försörjningsstödet, och baserat på beloppen i riksnormen. Bostadsbidrag och försörjningsstöd för att täcka boendekostnader ingår också, baserat på statistik om genomsnittliga hyresnivåer bland låginkomsthushåll. Utöver Sverige ingår 17 andra etablerade demokratier med en befolkning på över en miljon invånare i analysen: Australien, Österrike, Belgien, Kanada, Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland, Irland, Italien (förutom för minimiinkomstskyddet), Japan, Nederländerna, Norge, Nya Zeeland, Storbritannien och USA (se också Nelson & Sirén (2025) för en utförligare beskrivning av metoden).

För att också illustrera de fördelningspolitiska konsekvenserna av socialpolitiken kompletteras de institutionella indikatorerna med inkomstdata från Statistiska centralbyrån (SCB) samt OECD:s inkomstdatabas. Fördelningsutfallen diskuteras med utgångspunkt i ett relativt fattigdomsmått, med en tröskel satt vid 60% av den disponibla medianinkomsten, justerad för hushållsstorlek, i likhet med hur den sociala utvecklingen följs upp på EU-nivå, och i likhet med SCB:s mått på *låg ekonomisk standard*.

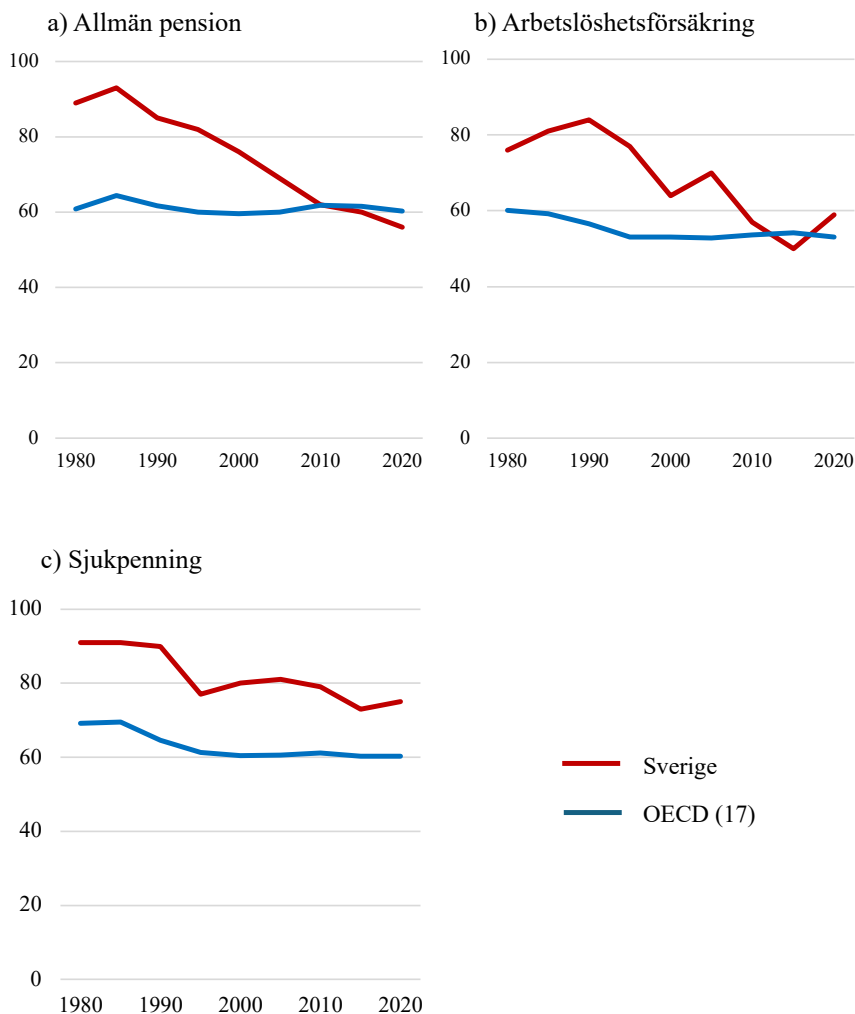
Svenska transfereringssystem i jämförande perspektiv

Inkomstrelaterade förmåner - från exceptionella till genomsnittliga

I internationell jämförelse har det svenska ekonomiska trygghetssystemet historiskt sett varit avsevärt mer generöst än i de flesta andra jämförbara länder. Under 1930- och 40-talet byggdes systemet ut utifrån grundtrygghetsprincipen, men omformades under efterkrigstiden i enlighet med den generella standardtrygghetsmodellen (se t. ex. Lundberg & Åmark, 2001). Ersättningsnivåerna höjdes successivt för att erbjuda ett starkt skydd mot inkomstbortfall även för hushåll med högre löneinkomster, som genom den allmänna sjukförsäkringen

och ATP-systemet. Som framgår av Figur 1a–c hade ersättningsnivåerna nått sin högsta nivå under 1980-talet och har därefter sjunkit – om än i varierande grad inom olika program.

Figur 1a-c. Ersättningsnivå efter skatt i olika socialförsäkringsprogram i Sverige och 17 andra OECD länder 1980–2020. Procent av en genomsnittlig industriarbetarlön.

Källa: Social Policy Indicators Database (SPIN), www.sofi.su.se/spin.

Som går att utläsa ur figuren har ersättningsnivån för den allmänna pensionen sjunkit kraftigt i Sverige under de senaste decennierna, från en nivå som klart översteg genomsnittet bland de 17 andra länderna i jämförelsen, till att år 2020 ligga tydligt under detta. Den sjunkande trenden inleddes redan under slutet av 1980-talet och har fortsatt också under det nya pensionssystemet. På liknande sätt har arbetslöshetsersättningen sedan tidigt 1990-tal minskat till en nivå som är i linje med, och ibland understigit, genomsnittet för de andra länderna. Här syns tydligt de tillfällen då beloppet för högsta dagpenning aktivt höjts av politiska beslut. Vad gäller sjukförsäkringen bröts den uppåtgående trenden i ersättningsnivåerna av den ekonomiska krisen i början av 1990-talet, varpå en sänkning av den formella ersättningsgraden genomfördes. Under 2000-talet minskade den relativa ersättningen ytterligare som en följd av ändrade beräkningsregler och jobbskatteavdragens expansion. Trots dessa minskningar är kompensationsnivån vid sjukdom alltså högre i Sverige än OECD-genomsnittet.

En gradvis urholkning av takbeloppen

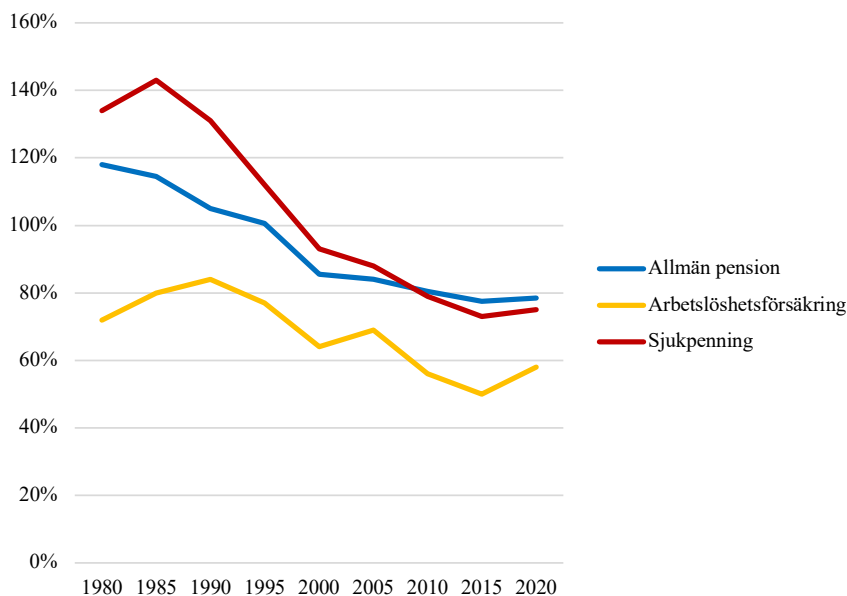
Inkomsttaket är en avgörande faktor för den faktiska ersättningsnivån för många löntagare, samtidigt som höga tak är en central komponent inom den generella standardtrygghetsmodellen. I Sverige höjdes inkomsttaket i samband med att inkomstbortfallsprincipen implementerades från 1950-talet och framåt, men sedan 1990-talet har taken halkat efter löneutvecklingen (se Figur 2).

Metoderna för indexering av inkomsttak har förändrats över tid och varierar mellan olika program. Den maximala allmänna pensionen som andel av en genomsnittlig industriarbetares nettolön sjönk under 1990-talet markant i och med utvecklingen av de prisbasbelopp som använts i relation till löneökningstakten i ekonomin. I samband med att det nya pensionssystemet sattes 2001 infördes dock en koppling till den allmänna inkomstutvecklingen, vilket bromsade nedgången.

Inom arbetslöshetsförsäkringen avskaffades i början av 1990-talet den automatiska indexeringen som då funnits en tid. Justeringar av det maximala dagpenningbeloppet har sedan dess varit beroende av aktiva politiska beslut. Mellan 1990 och 2020 höjdes inkomsttaket inom arbetslöshetsförsäkringen endast vid två tillfällen, vilket innebär att den maximala ersättningen som andel av en industriarbetares nettolön successivt eroderats.

Inom sjukförsäkringen har taken indexerats mot förändringar i konsumentpriser. De nominella beloppen har därmed kontinuerligt ökat, men inkomsttaket har inte hållit jämna steg med den allmänna inkomstutvecklingen. En höjning av taket i sjukpenningen till samma nivå som sedan några år tillbaka gäller i föräldrapenningen (10 prisbasbelopp) genomfördes 2022, efter den period som

Figur 2. Maxbelopp för inkomstrelaterade ersättningar i Sverige 1980–2020. Procent av en genomsnittlig industriarbetarlön, baserat på ersättningar och lön innan skatt.

Källa: Social Policy Indicators Database (SPIN), www.sofi.su.se/spin

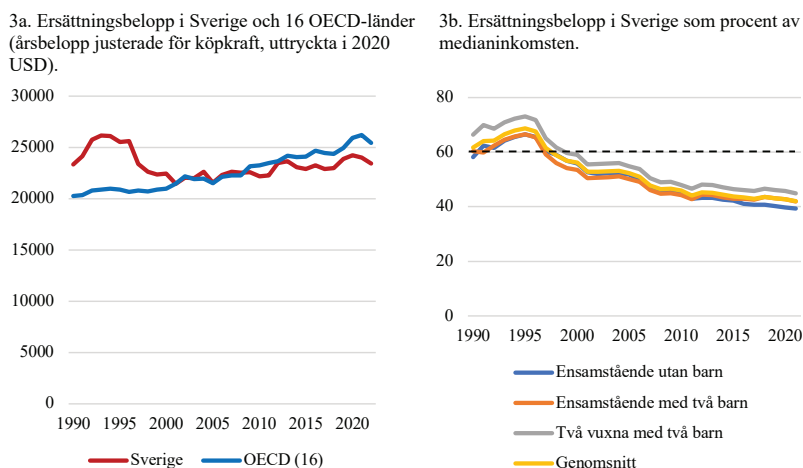
studeras här, uttryckligen för att stärka inkomstbortfallsprincipen. Utan ytterligare åtgärder kommer dock andelen löntagare med inkomster som överstiger taken åter att fortsätta växa i takt med löneökningarna på arbetsmarknaden.

En relativ försvagning av det behovsprövade skyddet

Det svenska systemet för skydd mot en alltför låg levnadsstandard utgörs i huvudsak av det inkomstprövade bostadsbidraget och det kommunala försörjningsstödet. Till skillnad från socialförsäkringen är dessa förmåner inte individuella utan baserade på hushållets sammansättning och ekonomiska situation. Det svenska skyddet mot låga inkomster var avsevärt mer generöst än i de flesta andra länder i början av 1990-talet, men har sedan dess stagnerat i jämförande perspektiv, vilket framgår av Figur 3a. Trots att förmånerna sedan millennieskiftet i stort sett hållit jämna steg med konsumentprisutvecklingen ligger ersättningsnivåerna nu lägre i Sverige än genomsnittet bland de jämförda OECD-länderna.

I takt med att löner och andra inkomster stigit snabbare än priserna har dock det relativa värdet av det behovsprövade inkomstskyddet urholkats, vilket gjort att hushåll som tvingas förlita sig på försörjningsstödet har en levnadsstandard som alltmer skiljer sig från medianhushållet. Bostadsbidragets betydelse för att

Figur 3a–b. Nivån på det behovsprövade minimiinkomstskyddet, 1990–2022.

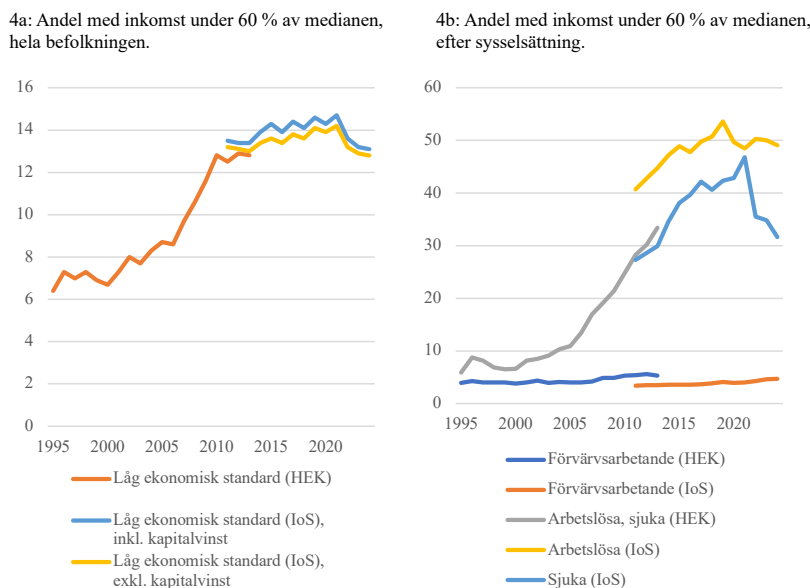
Källa: Social Policy Indicators Database (SPIN), www.sofi.su.se/spin

skydda låginkomsthushålls levnadsstandard har å sin sida urholkats dramatiskt genom att inkomstgränsen inte justerats i samma takt som inkomsterna i samhället har ökat (Försäkringskassan, 2026). Således är det behovsprövade inkomstskyddet inte längre i stånd att lyfta familjer över den relativa fattigdomsgränsen på 60 procent av medianinkomsten (Figur 3b), och många hushåll med försörjningsstöd faller numera långt under denna nivå.

Trygghetssystem och fattigdomsbekämpning

Förändringen av det ekonomiska trygghetssystemet riskerar att få långtgående fördelningspolitiska konsekvenser. Den ekonomiska ojämlikheten har redan ökat tydligt i Sverige, som pekats ut som ett av de länder där inkomstojämlikheten ökat mest, om än från en låg nivå (Pareliussen m.fl., 2018). Detta beror såväl på att de med de allra högsta inkomsterna dragit ifrån, samt på att grupper längst ned i inkomstfördelningen inte hängit med. Till stora delar kan den ökande ojämlikheten i den nedre delen av inkomstfördelningen förklaras av minskad omfördelningen genom skatter och transfereringar (Björklund & Jäntti, 2025). Som framgår av Figur 4a har andelen hushåll med en inkomst under 60 procent av medianinkomsten ökat kraftigt i Sverige under de senaste decennierna. Denna växande grupp med låga inkomster är tydligt koncentrerad till hushåll som i huvudsak förlitar sig på de offentliga trygghetssystemen för sin försörjning (Figur 4b).

Figur 4a–b. Andel av befolkningen med disponibel inkomst under 60 % av medianen, 1995–2022.

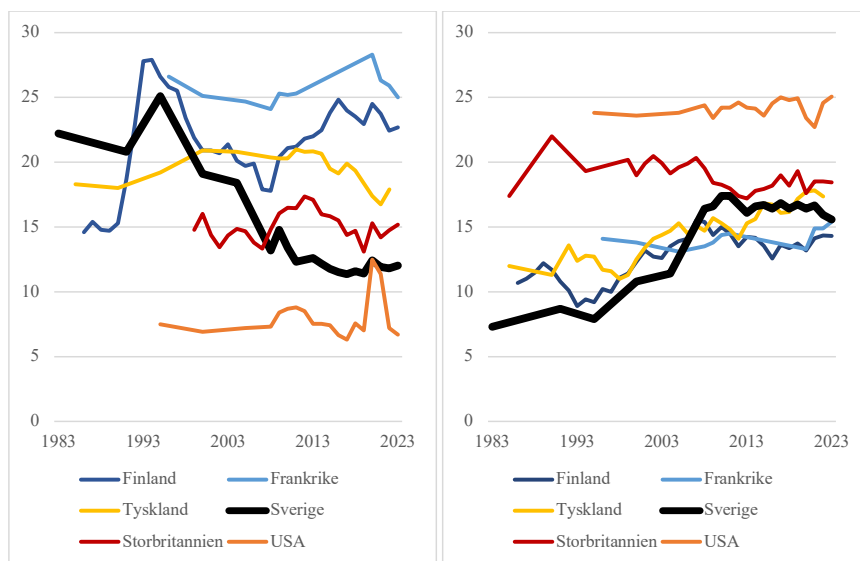
Källa: Statistiska centralbyrån (SCB). Figurerna bygger på undersökningen Hushållens ekonomi (HEK) för åren 1991–2013 och sammanställningen Inkomster och skatter (IoS) för perioden 2011–2022.

Bilden av att de offentliga trygghetssystemen bidrar allt mindre till att motverka fattigdom och ojämlikhet bekräftas också av att transfereringssystemens fattigdomsreducerande effekt har minskat dramatiskt. Vad Figur 5 visar är att den stigande relativa fattigdomen som påvisats inte kan förklaras av mer ojämlikt fördelade marknadsinkomster utan främst beror på att de offentliga transfereringarnas bidrag till att minska andelen hushåll under fattigdomsstrecket, mätt som skillnaden i andelen fattiga innan respektive efter att skatter och transfereringar har tagits med i beräkningen, urholkats dramatiskt. Medan skatter och transfereringar minskade den relativa fattigdomen med över 20 procentenheter under 1980- och 90-talet, är det bara drygt 10 procentenheter som lyfts ur fattigdom idag. Detta har förflyttat Sverige från ett av de mest omfördelande länderna på 1990-talet, till en omfördelande effekt som ligger närmare den i länder som USA och Storbritannien. Om vi som i Figur 5b jämför utvecklingen av den relativa fattigdomen i Sverige, sett till disponibla inkomster (likt i Figur 4a), med motsvarande utveckling i andra länder, ser vi att fattigdomsnivån i ett jämförande perspektiv inte längre är särskilt låg i Sverige, utan ligger nu nära nivån i flera andra europeiska länder.

Figur 5a–b. Fattigdomsreduktion och relativ fattigdom i sex europeiska länder, 1983–2023.

5a. Reduktion av andelen med inkomst under 60% av medianen genom skatter och transfereringar. Procentenheter.

5b. Andel med inkomst under 60% av medianen (disponibel inkomst). Procent av befolkningen.

Källa: The OECD Income Distribution Database (IDD).

Diskussion

Denna studie påvisar en tydlig förskjutning i det svenska socialförsäkringssystemet – från en generell modell med höga nivåer av inkomsttrygghet mot ett system med inriktning på grundtrygghet, som ändå inte förmår att skydda utsatta grupper mot fattigdom. Denna förskjutning framträder såväl när det svenska systemets utveckling analyseras över tid som i jämförelse med andra OECD-länder. Många länder uppvisar numera starkare inkomstskydd än Sverige. Faktum är att ersättningsnivåerna i Sverige i flera avseenden endast ligger i nivå med, eller till och med understiger, genomsnittet för de studerade OECD-länderna. Den ekonomiska krisen i början av 1990-talet framträder som en historisk brytpunkt, då Sverige började röra sig bort från de tidigare universella principerna mot en restriktiv, och grundtrygghetsinriktad, välfärdspolitik.

Vid sidan av ersättningsnivåerna har också tillgången till ersättning från de offentliga systemen stramats åt och blivit mer svårtillgängliga, i och med att kvalificeringsvillkor och bedömningskriterier skärpts (Lindell & Berglund, 2022; Mannelqvist & Stendahl, 2025; Nelson & Sirén, 2025; Altermark, 2020). I praktiken innebär detta att många ställts utan ersättning från socialförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen, särskilt i samband med längre perioder av

sjukdom eller arbetslöshet. För många hushåll återstår då enbart möjligheten att ansöka om försörjningsstöd från kommunen. Men även detta sista skyddsnät har blivit mindre tillgängligt (Gustafsson, 2025; Hussenius, 2024), samtidigt som ersättningsnivån halkat efter den allmänna inkomstutvecklingen.

Den gradvisa urholkningen av förmånerna till följd av otillräcklig uppräkning av inkomsttacken är till stor del ett resultat av politiska icke-beslut, där nominella belopp inte justerats i tillräcklig utsträckning över tid. Det gäller så väl takbelopp inom a-kassan och sjukpenningen, som barnbidrag, bostadsbidrag, underhållsstöd, grundskyddet i pensionssystemet samt försörjningsstödet. Formella ersättningsnivåer har dessutom sänkts i flera fall, medan successivt utvidgade jobbskatteavdrag har bidragit till vidgade relativa skillnader mellan lön och ersättning. För en person med genomsnittlig lön är urholkningen av inkomsttryggheten tydlig, och den blir ännu mer påtaglig högre upp i inkomstfördelningen.

Det svenska ekonomiska trygghetssystemet förefaller nu befinna sig vid ett vägskäl där valet står mellan en förnyad satsning på principen om ett starkt offentligt inkomstskydd för alla, eller ett system primärt inriktat på att täcka grundläggande behov för dem med lägre inkomster. Varken utvecklingen i Sverige, eller historiska erfarenheter från andra länder som organiserat sin välfärdspolitik utifrån grundtrygghetsmodellen, tyder på att den senare modellen skulle vara särskilt verksam när det kommer till att minska fattigdom (Alper m. fl., 2021; Brady m. fl., 2017; Korpi & Palme, 1999; Marx m. fl., 2015). Därtill har regeringen drivit fram nya regler för kvalificering till bosättningsbaserade förmåner inom socialförsäkringen, vilket utgör ytterligare ett brott mot den generella välfärdens principer och riskerar att förstärka den ekonomiska utsattheten i redan hårt ansatta grupper.

Parallellt med den utveckling vi beskrivit ovan har också delar av statens ansvar för lönearbetarnas inkomsttrygghet i praktiken redan överförs till arbetsmarknadens parter. Inkomstbortfallsprincipen upprätthålls i dag i hög grad genom kollektivavtal och fackliga försäkringar, som ger löntagare kompensation utöver inkomsttacken i de skattefinansierade systemen (Cronert m. fl., 2025). Samtidigt har kommersiella försäkringar och privat sparande blivit alltmer framträdande som källor till ekonomisk trygghet för de mer välbeställda. Detta märks inte minst på pensionsområdet, där den allmänna inkomststandarden inte sjunkit men där inkomstjämligheten tycks ha ökat också bland pensionärerna (se också Pensionsmyndigheten, 2022).

En framväxande tudelning av välfärden kan därmed skönjas, där de offentliga välfärdssystemen riskerar att främst bli en angelägenhet för mer socialt utsatta grupper, medan andra källor till ekonomisk trygghet får allt större betydelse för de mer resursstarka. En sådan utveckling riskerar i förlängningen också att försvaga viljan att finansiera de offentliga systemen hos de som kommit att se andra sfärer än den offentliga som viktigare för den egna inkomsttryggheten.

Konsekvenserna av den utveckling vi beskriver, i termer av ojämlikhet och ekonomisk utsatthet, tycks alltså redan synas tydligt i Sverige. De långsiktiga fördelningsmässiga och politiska konsekvenserna av den utveckling vi beskrivit ovan är potentiellt än mer långtgående, vilket gör valet mellan grundtrygghet och universalism inom svensk välfärdspolitik till en principiellt viktig fråga som förtjänar utrymme i den offentliga och politiska debatten, inte minst i dessa valtider.

Referenser

- Alm, S., Nelson, K., & Nieuwenhuis, R. (2020). The Diminishing Power of One? Welfare State Retrenchment and Rising Poverty of Single-Adult Households in Sweden 1988–2011. *European Sociological Review*, 36(2), 198–217. <https://doi.org/10.1093/esr/jcz053>
- Alper, K., Huber, E., & Stephens, J. D. (2021). Poverty and Social Rights Among the Working Age Population in Post-Industrial Democracies. *Social Forces*, 99(4), 1710–1744. <https://doi.org/10.1093/sf/soaa073>
- Altermark, N. (2020). *Avslagsmaskinen: Byråkrati och avhumanisering i svensk sjukförsäkring*. Verbal förlag.
- Anttonen, A., Häikiö, L., & Kolbeinn, S. (2012). *Welfare state, universalism and diversity*. Edward Elgar.
- Björklund, A., & Jäntti, M. (2025). *Income Distribution in Sweden in a Comparative Perspective: Evidence from New LIS-data*.
- Blomqvist, P., & Palme, J. (2020). Universalism in Welfare Policy: The Swedish Case beyond 1990. *Social Inclusion*, 8(1), 114–123. <https://doi.org/10.17645/si.v8i1.2511>
- Brady, D., Blome, A., & Kleider, H. (2017). How Politics and Institutions Shape Poverty and Inequality. I D. Brady & L. M. Burton (Red.), *The Oxford Handbook of the Social Science of Poverty*. Oxford University Press.
- Cronert, A., Eklund, K., Laun, L., & Meiton, K. (2025). *Inkomsttrygghetens nya mosaik: Kompletterande ersättningar vid inkomstbortfall i Sverige*. SNS förlag.
- Esping-Andersen, G. (1990). *Three Worlds of Welfare Capitalism*. Polity Press.
- Ferragina, E., & Seeleib-Kaiser, M. (2011). Thematic Review: Welfare regime debate: past, present, futures? *Policy & Politics*, 39(4), 583–611. <https://doi.org/10.1332/030557311x603592>
- Ferrera, M., & Hemerijck, A. (2003). Recalibrating Europe's welfare regimes. *Governing work and welfare in a new economy: European and American experiments*, 88–128.
- Försäkringskassan. (2026). *Bostadsbidrag till ungdomshushåll och barnfamiljer* (2026:2). Korta analyser. Försäkringskassan.
- Gustafsson, B. (2025). Utvecklingen av ekonomiskt bistånd och fattigdomens utbredning - pekar tidserierna åt samma håll? *Ekonomisk Debatt*, 53(3), 42–54.
- Hussenius, K. (2024). En skälig utveckling? Om de senaste årens snabbt minskande mottagande av ekonomiskt bistånd. I *Fattigdomsrapporten 2024*. Sveriges Stadsmissioner.
- Korpi, W., & Palme, J. (1999). Robin Hood, Matteus eller strikt likhet? En jämförande studie av välfärdsstatens institutioner och strategier för att minska ojämlikhet och fattigdom i västländerna / Robin Hood, Matteus or strict equality. A comparative study of welfare state institutions and strategies to decrease inequality and poverty in the rich industrialized countries. *Sociologisk Forskning*, 36(1), 53–92.
- Kvist, J., Fritzell, J., Hvinden, B., & Kangas, O. (2011). *Changing Social Equality: The Nordic Welfare Model in the 21st Century*. Policy Press.
- Lindelle, J., & Berglund, T. (2022). The Ghent system in transition: unions' evolving role in Sweden's multi-pillar unemployment benefit system. *Transfer: European Review of Labour and Research*, 28(2), 211–227. <https://doi.org/10.1177/10242589221080885>
- Lundberg, U., & Åmark, K. (2001). Social Rights and Social Security: The Swedish Welfare State, 1900–2000. *Scandinavian Journal of History*, 26(3), 157–176.
- Mannellqvist, R., & Stendahl, S. (2025). *Social trygghet genom socialförsäkringen: En ändamålsenlig reglering?* SNS förlag.
- Marx, I., Nolan, B., & Olivera, J. (2015). The Welfare State and Antipoverty Policy in Rich Countries. I A. B. Atkinson & F. Bourguignon (Red.), *Handbook of Income Distribution* (Vol. 2, pp. 2063–2139). Elsevier.
- Nelson, K., Fredriksson, D., Korpi, T., Korpi, W., Palme, J., & Sjöberg, O. (2020). The Social Policy Indicators (SPIN) database. *International Journal of Social Welfare*, 29(3), 285–289. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12418>
- Nelson, K., & Sirén, S. (2025). *Grund- eller inkomsttrygghet?: Svenska ekonomiska trygghetssystem i förändring*. SNS förlag.
- Pensionsmyndigheten. (2022). *Varför finns det fattiga pensionärer – vilka är de och hur kan de bli färre?* Faktaserie om pensionerna. Pensionsmyndigheten.
- Titmuss, R. M. (1974). *Social policy*. Allen & Unwin.